

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю
та кримінального права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ»**

Рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*

Освітня програма «Право»
Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва навчальної дисципліни	Кіберзлочинність
Викладач (-і)	Яцина Максим Олександрович
Контактний телефон викладача	Яцина Максим Олександрович, тел. 0342 59-61-34
E-mail викладача	maksym.iatsyna@pnu.edu.ua
Формат навчальної дисципліни	Очний
Обсяг навчальної дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kkr.pnu.edu.ua/ . Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Ця навчальна дисципліна покликана надати уявлення та сформуванню системи знань про сучасні підходи до розуміння таких понять як «кібербезпека», «кіберзлочинність», «кіберзлочин», «кібертероризм» та ін., надати здобувачам освітнього рівня знання з нормативно-правового регулювання та законодавчого забезпечення боротьби з кіберзлочинністю, визначити основні проблеми правозастосовної практики в цій сфері, Вивчення даної навчальної дисципліни дозволить студентам набути знань про історію становлення та розвитку кіберзлочинності, стан та перспективи розвитку кримінального права щодо кримінальної відповідальності за кіберзлочини.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни «Кіберзлочинність» є формування системи наукових системи наукових знань про правове регулювання запобігання та боротьби кіберзлочинами, вивчення вітчизняних та зарубіжних підходів до розуміння змісту заходів забезпечення кібербезпеки, вироблення основних умінь і навичок застосування національного законодавства, активізація аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідної роботи, а також практичних навичок діяльності правника.</p> <p><u>Цілями навчальної дисципліни є:</u> набуття студентами знань та розуміння змісту таких як «кібербезпека», «кіберзлочинність», «кіберзлочин», «кібертероризм» та ін.; формування в них вмінь та навичок щодо кримінально-правової кваліфікації кіберзлочинів; розвинути вміння системного аналізу змісту кримінально-правових норм щодо кіберзлочинів.</p> <p>Досягнення мети та цілей навчальної дисципліни можливе через виконання таких завдань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) формування системи теоретичних знань про інститут кіберзлочинності, його змістовне наповнення; 2) опанування інструментарієм запобігання кіберзлочинності, базовими категоріями кібербезпеки; 3) визначення поняття, видів та стану кіберзлочинності (рівня, структури, динаміки та інших показників); 4) аналіз і дослідження прикладних проблем порядку формування та реалізації державної політики в сфері забезпечення кібербезпеки та боротьби з кіберзлочинністю; 	

- 5) одержання знань щодо класифікації та вийти в кіберзлочинів, аналіз їх структури, визначення їх стадій та етапів, одержання знань щодо класифікації та вийти в кіберзлочинів, аналіз їх структури, визначення їх стадій та етапів;
- 6) розвиток навичок і умінь щодо методики розслідування різних видів розвиток навичок і умінь щодо методики розслідування різних видів кіберзлочинів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності: - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; - навички використання інформаційних і комунікативних технологій.

Фахові компетентності: - здатність застосовувати знання з основ теорії кримінального права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві; - здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права; - знання і розуміння основ права Європейського Союзу; - знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; - здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти; здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції; здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конференційної інформації; - здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування; - здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання: - здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; - проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, в тому числі іноземних; - формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; - використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин; - пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту; - належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності; - пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; - застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
1	081 Право	I	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Заняття	Сам. роб.
Тема 1. Вчення про кіберзлочинність: поняття, ознаки, види, структура та показники.	2	2	6

Тема 2. Зміст поняття «кіберзлочинець» та його характеристика.	2	2	8
Тема 3. Вчення про кібертероризм.	2	2	6
Тема 4. Поняття система запобігання кіберзлочинності.	2	2	8
Тема 5. Вчення про кібербезпеку.	2	2	8
Тема 6. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика кіберзлочинів проти конфіденційності, цілісності та доступності інформації, даних і систем.	0	2	6
Тема 7. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика кіберзлочинів пов'язаних з використанням комп'ютера як засобу вчинення кримінального правопорушення.	0	2	6
Тема 8. Кримінально правова та кримінологічна характеристика кіберзлочинів пов'язаних з контентом.	0	2	6
Тема 9. Особливості методики розслідування кіберзлочинів.	2	2	6
ЗАГ.	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.4 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (зі змінами та доповненнями) – текст розміщений на сайті навчально-наукового юридичного інституту https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D1%96%D0%B2-%D1%83-%D0%9D%D0%9D%D0%AE%D0%86.pdf (надалі - Положення).		
Вимоги до письмової роботи	Вивчення навчальної дисципліни передбачає обов'язкове виконання всіма студентами двох письмових модульних контрольних робіт. Роботи виконуються на 5-му та 9-му семінарському занятті. На контрольну виноситься 1 описове завдання, яке оцінюється в 7 балів, 1 описове завдання нормативного змісту, яке оцінюється в 7 балів та 6 тестових запитань, кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальний бал за контрольну становить 20. За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного практичного заняття. Види індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри https://kkr.pnu.edu.ua/		
Семінарські заняття	Семінарські/практичні заняття проводяться згідно е-розкладу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання студентів здійснюється згідно п. п. 4.4., 4.6. та 5.1.1. Положення.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються Н. 5 Положення.		
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль – залік у письмовій формі. На залік виноситься 2 описові завдання, які оцінюються по 10 балів, 15 тестових запитань,		

	які оцінюються по 2 бали. Максимальний загальний бал за залік становить 50 балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами обов'язкових та декількох додаткових видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань та експрес-опитувань на семінарських заняттях, підготовна аналітичних доповідей, презентацій тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p><u>Відвідування занять:</u> Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття з навчальної дисципліни. Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).</p> <p><u>Неформальна освіта:</u> порядок зарахування результатів неформального навчання здійснюється відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, яке розміщено за покликанням: https://kmfa.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/64/2021/04/Положення-про-порядок-зарахування-результатів-неформальної-освіти.pdf.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Christou G. The challenges of cybercrime governance in the European Union. <i>European Politics and Society</i>. 2018. Vol. 19, no. 3. P. 355–375. 2. Finnemore M., Hollis D. B. Constructing Norms for Global Cybersecurity. <i>American Journal of International Law</i>. 2016. Vol. 110, no. 3. P. 425–479. 3. Kañciak A. Cybercrime as a New Challenge for the Security Policy of the European Union. <i>Internal Security</i>. 2014. Vol. 6, no. 1. P. 145–158. 4. Researching Cybercrimes / ed. by A. Lavorgna, T. J. Holt. Cham : Springer International Publishing, 2021. 539 p. 5. Дикий О. В. Кіберзлочинність та кібервійна: сучасні виклики / О. В. Дикий // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 2. – С. 493-495. URL: https://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/19926/Дикий%20О.%20В.%20Кіберзлочинність%20та%20кібервійна....pdf?sequence=1&isAllowed=y 6. Думчиков М.О. Криміналістична типологізація кримінальних правопорушень у кіберпросторі. <i>Аналітично-порівняльне правознавство</i>. 2023. №2. С. 287-290. URL: http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/282213/276401 7. Гуцалюк М. В. Особливості протидії кіберзлочинності під час дії воєнного стану. <i>Інформація і право</i>. 2023. №3 (43). С. 108-117. URL: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.3(46).287212 	

8. Красніков С.А. Шляхи посилення стану забезпечення кібербезпеки в умовах воєнного стану. *Інформація і право*. 2023. № 3(46). С. 118-121. URL: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.3\(46\).287214](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.3(46).287214).
9. Марков В.В. До питання щодо зарубіжного досвіду протидії кіберзлочинності. *Право і безпека*. 2015. № 2(57). С. 107-113.
10. Марущак А. І. Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональною кіберзлочинністю. *Інформація і право*. 2018. Т. 3(26). С. 104–110.
11. Марущак А.І. Проблеми розслідування кіберзлочинів в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1. С. 23-27.
12. Попко В.В., Попко Є.В. Міжнародно-правова регламентація транснаціональної кіберзлочинності у кіберпросторі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2021. № 66. С. 276–283.
13. Продан Т.В. Протидія кіберзлочинності в Україні. Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: [Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р.]. С. 370-372.
14. Продан Т.В. Кримінологічна характеристика кіберзлочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №3 С. 415-417. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6939/96.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним розповсюдженням у мережі Інтернет медійного контенту провайдерами програмних послуг та Інтернет-провайдерами : метод. рек. / [О. М. Стрільців, О. С. Тарасенко, І. Р. Курилін та ін.]. Київ, 2017. 44 с.
Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках:
  1. Яцина М. О. Методичні вказівки для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Кіберзлочинність» для здобувачів денної форми навчання другий (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 081 «Право», спеціальності 081 «Право» (5 семестр). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 15 с.
  2. Яцина М. О. Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять з навчальної дисципліни «Кіберзлочинність» для здобувачів денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 081 «Право», спеціальності 081 «Право», (5 семестр). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 18 с.

**Підготував: асист. Яцина М. О.,
доктор філософії зі спеціальності «Право»**